

Prostor za djelovanje civilnog društva između formalnih pravila i stvarnosti

Izveštće o stanju prostora za djelovanje civilnog društva u Češkoj Republici, Slovačkoj, Sloveniji i Hrvatskoj

PROSECO – Osnaživanje ekosustava organizacija civilnog društva – projekt je koji se provodi u četiri europske zemlje: Češkoj Republici, Slovačkoj, Sloveniji i Hrvatskoj. Njegov je cilj ojačati zaštitu građanskog prostora i otpornost organizacija civilnog društva.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Glopolis o.p.s., 2026

Urednica: Tereza Majerová u suradnji s Bernardetom Bučokovom i Janom Milěřovom

Lektura engl. jezik: Sean Miller

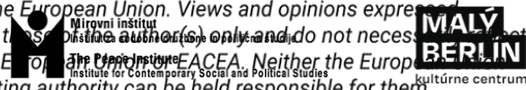
Prijevod na hrvatski jezik: Mladen Majetić

Datum objave: 16. travnja 2026.

Verzija: 1.0

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

CROSOL

Što nudi ovaj izvještaj

Ovaj izvještaj pripremljen je u sklopu projekta PROSECO – Osnaživanje ekosustava organizacija civilnog društva u Češkoj Republici, Slovačkoj, Sloveniji i Hrvatskoj. Projekt okuplja organizacije civilnog društva i njihove mreže iz četiri zemlje kako bi zajednički pratile razvoj događaja koji utječu na prostor za djelovanje civilnog društva te gradile nacionalne i transnacionalne ekosustave suradnje koji štite taj prostor, povećavaju otpornost civilnog društva te promiču vrijednosti EU-a i vladavinu prava.

Izvještaj pruža pregled stanja prostora za djelovanje civilnog društva u zemljama sudionicama i usmjeren je na potporu dijalogu između civilnog društva, donositelja politika i drugih dionika posvećenih očuvanju demokracije, vladavine prava i temeljnih prava. Razdoblje prikupljanja podataka obuhvaća vrijeme od listopada 2024. do kolovoza 2025.

Zahvaljujemo svim partnerskim organizacijama uključenima u projekt PROSECO: STEM-u i Mreži za zaštitu demokracije, organizaciji Malý Berlín, CROSOL-u i Mirovnom institutu, na njihovoj suradnji i stručnosti. Zahvaljujemo i stručnjacima, stručnjakinjama te predstavnicima i predstavnicama civilnog društva koji su svojim znanjem i uvidima pridonijeli ovom izvještaju.

Sadržaj

1. Sažetak	3
Opseg, metodologija i analitički okvir	5
2. Prostor za djelovanje civilnog društva kao kamen temeljac europske demokracije	8
3. Obrasci, pritisci i razilaženja u trendovima	9
Regulatorno okruženje	10
Financije i financiranje	11
Sudjelovanje i savjetovanje u oblikovanju javnih politika	12
Siguran prostor	13
Kapacitet i otpornost organizacija	15
4. Trendovi i obrasci: kako promjene potiču suradnju	16
Posebnosti prostora za djelovanje civilnog društva po zemljama	16
Češka	16
Slovačka	17
Slovenija	18
Hrvatska	19
5. Što djeluje u praksi: dobre prakse i omogućujući čimbenici	19
6. Kritični poziv na podršku, zaštitu i osnaživanje građanskog prostora	21

1. Sažetak

Organizacije civilnog društva uključene u projekt u Češkoj, Slovačkoj, Sloveniji i Hrvatskoj pratile su stanje prostora za djelovanje civilnog društva i utvrdile uvjete koji su podržavajući, ili slabe, ulogu civilnog društva u demokraciji. Na temelju četiri nacionalna izvještaja o praćenju koji obuhvaćaju razdoblje od listopada 2024. do kolovoza 2025., dopunjeni razvojem događaja koji su zabilježeni početkom 2026. godine, analiza je usredotočena na pet međusobno povezanih područja: regulatorno okruženje, financiranje i izvore financiranja, sudjelovanje i savjetovanje u oblikovanju javnopolitika, sigurni prostor te kapacitet i otpornost organizacija.

Ovaj izvještaj razmatra okruženje koje oblikuje i omogućuje prostor za djelovanje civilnog društva. Taj prostor odnosi se na uvjete koji ljudima i organizacijama omogućuju da se slobodno udružuju, izražavaju svoja stajališta, sudjeluju u javnom životu i surađuju s državom. Praćenje tih uvjeta pomaže prepoznati mjesta na kojima demokratski sustavi slabe i gdje je potrebno djelovati. Stoga je **riječ o ključnom čimbeniku koji pokazuje kako demokracija funkcionira u praksi**. Kada prostor za djelovanje civilnog društva dobro funkcionira, on omogućuje ljudima da unesu stručnost, ukažu na probleme i pridonese rješenjima, stvarajući pritom ključnu infrastrukturu povjerenja na koju se demokratska društva oslanjaju.

Nalazi upućuju na jasan regionalni obrazac: prostor za djelovanje civilnog društva ostaje formalno otvoren, ali u praksi **uvjeti za civilno društvo postaju slabiji, krhkiji i u pojedinim slučajevima, otvoreno neprijateljski**. Izravne zabrane rijetko su početna točka. Češće su završna faza duljeg procesa u kojem se prostor za djelovanje civilnog društva postupno potkopava administrativnim teretima, nestabilnošću financiranja, političkim pritiskom i neprijateljskim javnim narativima oblikovanim političkom retorikom i dezinformacijama.

U cijeloj regiji ističu se tri glavna trenda:

- **Slabo sudjelovanje u donošenju odluka**
Mehanizmi savjetovanja obično postoje, ali oni odveć rijetko stvaraju uvjete za uključivo i dobro informirano sudjelovanje u oblikovanju politika ili ne osiguravaju da se doprinosi sudionika uvrste i u konačne odluke.
- **Rastući politički i društveni pritisak**
Organizacije koje rade na ljudskim pravima, demokraciji, zaštiti okoliša ili uključivosti sve se češće suočavaju s neprijateljskom retorikom, kampanjama blaćenja i reputacijskim napadima.
- **Nestabilno i kratkoročno financiranje**
Administrativno opterećenje, pritisak da se smanje javne potpore i ograničen pristup dugoročnom financiranju potkopavaju održivost organizacija, dugoročnije planiranje i u konačnici neovisnost u javnom zagovaranju.

Ovi trendovi usko su povezani i međusobno se pojačavaju: slabo sudjelovanje ograničava utjecaj civilnog društva na donošenje odluka, pogoduje političkim pritiscima i delegitimiranju zauzetih stajališta u javnosti, dok nesigurno financiranje dodatno smanjuje sposobnost organizacija da odgovore, komuniciraju i održe javnu potporu svojim naporima.

Što se promijenilo početkom 2026. godine

Razvoj događaja početkom 2026. godine potvrđuje širi trend sužavanja prostora za djelovanje civilnog društva diljem Europe, koji se sve više očituje u izravnijim i politički motiviranim oblicima pritiska. Ono što su ranije bile postupne i strukturne slabosti postalo je eksplicitnije i promišljeniji pritisak, gurajući civilno društvo u defenzivniji položaj: prema zaštiti vlastitog prostora za djelovanje, odgovaranju na pritiske i održavanju temeljnih funkcija, umjesto prema proaktivnom zagovaranju vlastitih ciljeva. Ta je promjena vidljiva u cijeloj regiji, a osobito je izražena u Slovačkoj, a povezuje zakonodavne mjere usmjerene na civilno društvo, pojačani administrativni pritisak i otvoreno neprijateljsku političku retoriku. U Češkoj je oštar postizborni zaokret donio slične obrasce, uključujući pokušaje stigmatizacije civilnog društva i potkopavanje njegove legitimnosti.

Nalazi upućuju na jasan obrazac: te slabosti više nisu samo dugoročni rizici nego se pretvaraju u izravne i restriktivne oblike pritiska. Izravne zabrane rijetko su početna točka, češće su završna faza procesa u kojem se prostor za djelovanje civilnog društva postupno potkopava administrativnim teretima, nestabilnošću financiranja i neprijateljskim narativima oblikovanim političkom retorikom i dezinformacijama.

Istodobno, civilno društvo diljem regije nastavlja pokazivati otpornost kroz mreže, izgradnju koalicija, stratešku komunikaciju, zagovaranje i javnu mobilizaciju. **No otpornost sama po sebi nije dovoljna.** Ona ne može zamijeniti poticajno okruženje, stabilnu potporu ni aktivno priznavanje civilnog društva kao legitimnog demokratskog aktera.

Prioritetne preporuke

Nalazi ističu ključne potrebe iz perspektive civilnog društva i usklađeni su s prioritetima Strategije Europske komisije za civilno društvo u EU-u: smisljeno sudjelovanje, otvoreno i sigurno poticajno okruženje te održivo financiranje.

To zahtijeva:

- **Osiguravanje da sudjelovanje ima stvarni utjecaj**
Sudjelovanje treba biti ugrađeno u nacionalno oblikovanje politika u skladu s deset smjernica za dijalog s civilnim društvom iz Strategije EU-a za civilno društvo, uz savjetovanja koja su rana, transparentna i uključiva, uz jasnu procjenu odražavaju li se doprinosi civilnog društva doista u konačnim odlukama.
- **Reagirane na rane znakove upozorenja o ograničavanju prostora za djelovanje civilnog društva**
Potrebna je veća pozornost na rane znakove upozorenja, kao što su stigmatizirajući narativi, ubrzani zakonodavni postupci, takozvani zakonodavni dodaci kako bi se osiguralo usvajanje bez neovisne rasprave, zaobilaženje procesa savjetovanja i zlouporaba pravnih postupaka, u kombinaciji s jačim nadzorom provedbe na razini EU-a, uključujući i učinkovitu provedbu zakonodavstva EU-a koje se odnosi na SLAPP tužbe.
- **Prepoznavanje prostora za djelovanje civilnog društva kao ključne sastavnice vladavine prava i osiguravanje njegovog financiranja**
Potrebno je ojačati vezu između prostora za djelovanje civilnog društva i uvjetovanosti povezane s vladavinom prava, uz osiguravanje odgovarajućeg financiranja iz EU-a i nacionalnih izvora, smanjenje administrativnih opterećenja te osiguravanje potpore

dugoročnom i temeljnom financiranju, uključujući financiranje suradnje, umrežavanja i otpornosti.

Opseg, metodologija i analitički okvir

Prostor za djelovanje civilnog društva u promatranim zemljama ostaje formalno otvoren, ali se suočava s nizom strukturnih i novih izazova. To uključuje nestabilnost i kratkoročnost u javnom financiranju, ograničene i neuravnotežene mogućnosti za sudjelovanje u oblikovanju politika te sve veći pritisak na organizacije koje se bave zagovaranjem ili nadzorom. Istovremeno, civilno društvo u tim zemljama nastavlja igrati ključnu ulogu u pružanju usluga, jačanju društvene kohezije i doprinosu demokratskoj otpornosti.

Ispitujući i regulatorne okvire i stvarne uvjete, ovaj izvještaj nastoji pružiti utemeljeno razumijevanje načina na koji prostor za djelovanje civilnog društva funkcionira u praksi. Identificira zajedničke obrasce među zemljama, ističe ključne rizike i čimbenike koji omogućuju djelovanje te nudi preporuke kako osigurati da prostor za djelovanje civilnog društva ne bude zaštićen samo načelno nego i učinkovito potvrđeno u zakonima i svakodnevnom upravljanju.

Objašnjenje bodovanja

Pokazatelji u tablici ocjenjuju se prema petostupanjskoj ljestvici:

1 – Najviši standard, nema značajnih prijetnji, prepreka ili neujednačenosti u području praćenja kako je opisano. Ocjena također uključuje pozitivne promjene učinjene tijekom izvještajnog razdoblja koje su značajno poboljšale situaciju ili uklonile slabosti koje su joj prethodile.

2 – Nije u potpunosti zadovoljavajuće, postoje manje prijetnje ili slabosti koje su identificirane, mogu se relativno lako adresirati i za njih se traže rješenja. Procjena uključuje očekivane pozitivne promjene koje su već u tijeku i za koje se očekuje da će biti više ili manje a neometano usvojene ili provedene u nadolazećim mjesecima.

3 – Zahtijeva pažnju, postoje značajni propusti i država te drugi dionici imaju poteškoća s pronalaženjem rješenja. Postoji rizik od pogoršanja koja je teško otkloniti.

4 – Problematično stanje, prisutne su značajne strukturne slabosti, a njihovo pogoršanje može ugroziti temeljne stupove funkcioniranja prostora za djelovanje civilnog društva i demokratske vladavine prava širem smislu. U izradi su ili postupku usvajanja prijedlozi koji mogu značajno pogoršati ili potkopati prostor za djelovanje civilnog društva i okruženje za organizacije civilnog društva.

5 – Ozbiljno manjkavo, postoje značajne strukturne slabosti čije pogoršanje neposredno ugrožava temeljna načela demokracije i sužava prostor za djelovanje civilnog društva. Ako se odmah ne otklone, postoji rizik od dugoročnog i teško popravljivog urušavanja prostora za djelovanje civilnog društva.

Svako područje je ocijenjeno na temelju 17 pokazatelja. Okvir se oslanja na međunarodno priznate definicije Agencije Europske unije za temeljna prava, OECD-a i UN-a, kao i na etablirane praktične alate za procjenu stanja civilnog društva, poput USAID-ova Indeksa održivosti OCD-a i CSO Metera.

Prikupljanje podataka obuhvaćalo je analizu zakonodavstva, politika, statistike i postojećih studija, uz stručne panele i konzultacije s akterima civilnog društva. Stručnjaci su pokazatelje ocjenjivali na ljestvici od 1 do 5 te dodatno pružili narativne dokaze, nakon čega je uslijedila moderirana rasprava tijekom koje im je dana mogućnost da svoje ocjene izmijene. Niže vrijednosti označavaju povoljnije

uvjete. Identificirali su i ključne pozitivne i negativne trendove. Prikupljene ocjene služe kao indikativni alat za usporedbu među zemljama, a ne kao statistički indeks. Kombinacija formalne analize i stručne prosudbe omogućila je zahvaćanje dinamika i kontekstualnih posebnosti koje kvantitativni podaci, ako bi bili prezentirani sami, ne bi otkrili.

Okvir indikatora

Područje praćenja	Indikator (skraćeno)
Regulatorno okruženje	mogu li pojedinci slobodno osnivati, pridruživati se i voditi organizacije civilnog društva; jesu li postupci registracije jednostavni i pristupačni; jesu li sve organizacije civilnog društva ravnopravno tretirane; jesu li temeljna prava, uključujući slobodu okupljanja i izražavanja, učinkovito zajamčena i zaštićena.
Financije i financiranje	Mogu li organizacije civilnog društva slobodno pristupati i koristiti financijske i materijalne resurse iz domaćih i stranih izvora; jesu li sredstva tretirana jednako bez obzira na izvor i podrijetlo; potiče li država privatna davanja; jesu li javna sredstva dostupna kroz transparentne i objektivne postupke; jesu li osigurani dovoljni javni resursi, uključujući određenu razinu predvidivosti.
Sudjelovanje i savjetovanje u oblikovanju javnih politika	Osiguravaju li vlasti smisleno sudjelovanje javnosti i OCD u donošenju odluka; je li sudjelovanje redovito, otvoreno i učinkovito u svim fazama procesa donošenja politika; mogu li se OCD uključiti bez diskriminacije i imaju li pristup relevantnim informacijama; podržavaju li institucionalni okviri suradnju, uključuju li strategije i transparentna savjetodavna tijela.
Siguran prostor	Postoje li unutar civilnog društva mehanizmi za rano upozoravanje i koordinirane odgovore na prijetnje, uključujući mogućnost iskazivanja solidarnosti i javnog odgovaranja na napade.
Kapacitet i otpornost organizacija	Imaju li organizacije civilnog društva kapacitet za sudjelovanje u javnoj raspravi i suzbijanje dezinformacija; jesu li uključene u mreže i međusektorska partnerstva koja pružaju podršku i zaštitu; mogu li mobilizirati javnu i medijsku podršku; i imaju li pristup pristupačnoj ili besplatnoj pravnoj pomoći u slučaju napada.

Usporedna tablica rezultata: stanje prostora za djelovanje civilnog društva u 2025.

Područje procjene	Češka	Slovačka	Slovenija	Hrvatska
Regulatorno okruženje	1.3 Sloboda udruživanja i okupljanja je stabilna, neujednačena administrativna praksa i dalje predstavlja izazov.	4.2 Kritično pogoršanje zbog restriktivnih zakona i izrazitog administrativnog opterećenja.	2.5 Standardi se ispunjavaju, iako se sektor još uvijek suočava s zakonodavnim ostacima iz prošlosti.	2.5 Pravni okvir je čvrst, ali je pod pritiskom zbog visoke političke polarizacije.
Financije i financiranje	1.7 Snažno privatno davanje uravnotežuje administrativnu složenost državnih programa dodjele bespovratnih sredstava.	3.9 Značajan pad dostupnosti javnog financiranja i ciljana diskriminacija tema povezanih s ljudskim pravima.	2.4 Obujam financiranja raste i usmjeren je na usluge, a ne na aktivnosti zagovaranja.	2.7 Financijska nesigurnost i pretjerana ovisnost sektora o kratkoročnom projektnom financiranju.
Pravo na sudjelovanje u donošenju odluka	3.6 Javno sudjelovanje je često formalističko, nedostaju mehanizmi za istinski značajan utjecaj.	4.5 Sistemsko isključivanje kritičkih glasova i zanemarivanje stručnosti organizacija civilnog društva u procesu oblikovanja politika.	2.9 Postoje mogućnosti za uključivanje, ali učinkovitost i otvorenost konzultacija u praksi variraju.	3.3 Institucionalna zatvorenost čini sudjelovanje jednim od najslabijih područja u zemlji.
Siguran prostor	2.9 Nedostatak zaštite od SLAPP tužbi, pojavljuju se napadi na organizacije koje rade na osjetljivim temama.	4.1 Neprijateljsko okruženje potaknuto agresivnom političkom retorikom i kampanjama dezinformiranja.	2.2 Sigurno okruženje za slobodno izražavanje bez sustavnih napada na aktiviste.	2.7 Rastući nacionalistički diskurs i verbalni napadi negativno utječu na osjećaj sigurnosti.
Kapacitet i otpornost organizacija	2.6 Mreže suradnje su funkcionalne, a organizacije su sposobne, ali se suočavaju s umorom i dezinformacijama.	3.0 Unatoč vanjskom pritisku, unutarnja solidarnost i sposobnost kolektivne obrane sektora rastu.	2.5 Sektor pokazuje snažnu unutarnju koheziju i sposobnost koordinacije odgovora na prijetnje.	2.9 Organizacije su otporne, ali iscrpljene administrativnim i političkim pritiskom.

Usporedni rezultati ističu značajne razlike među zemljama, pri čemu Slovačka pokazuje najteže pogoršanje u više područja, a Češka i Slovenija imaju usporedno bolje rezultate, uz pojavnost novih ranjivosti. U svim zemljama se sudjelovanje u donošenju odluka dosljedno pokazuje kao najslabije ocijenjeno područje.

2. Prostor za djelovanje civilnog društva kao kamen temeljac europske demokracije

Otvoreni prostor za djelovanje civilnog društva stvara uvjete za raznoliko i otporno civilno društvo. Podržava mnoštvo glasova i perspektiva, omogućujući civilnom društvu da odražava složenost društva i da odgovara na njegove potrebe. Svoje stručno znanje i usluge u različitim područjima kao neovisnim nadgledanjem ono snaži demokratsko upravljanje i poboljšava javne politike. Istovremeno osigurava da se različite skupine mogu čuti i biti zastupljene u javnom životu, uključujući i one koje su često nedovoljno zastupljene.

Diljem Europe uvjeti u kojima civilno društvo djeluje postaju sve izazovnije. Organizacije, osobito one koje se bave ljudskim pravima, zaštitom okoliša ili demokratskom odgovornošću, suočavaju se s rastućim političkim pritiscima, nestabilnim financiranjem i sve većim regulatornim zahtjevima. Prema Agenciji Europske unije za temeljna prava¹, ti pritisci često imaju sličan obrazac. Počinju s neprijateljskom političkom retorikom i kampanjama blaćenja koje dovode u pitanje legitimitet aktera civilnog društva. To je često praćeno naporima da se ograniči ili destabilizira pristup financiranju, a efekte toga dodatno se pojačava novim zakonodavnim zahtjevima i administrativnim teretima kojima se stvara dodatni pritisak na organizacije.

U nizu zemalja takvi su narativi postali dio dominantnog političkog diskursa popraćeni su konkretnim mjerama. U Slovačkoj je primjerice prijedlogom zakona nastojalo se označiti određene organizacije civilnog društva kao "lobiste" ili "organizacije s inozemnom potporom" i dodatno ih stigmatizirati. U Hrvatskoj politički akteri koriste "nevladine organizacije financirane iz inozemstva" kao pogrdnu etiketu i tako jačaju nepovjerenje i obeshrabruju privatne donacije.

Zbog tih je događaja na razini EU-a porasla pozornost prema uvjetima u kojima civilno društvo djeluje, kao i prema rizicima povezanim s njihovim pogoršanjem. **Strategija Europske unije za civilno društvo**² ističe:

"Otvoren prostor za djelovanje civilnog društva i snažno civilno društvo u središtu su naših demokracija. Civilno društvo ima ključnu ulogu u našim društvima: pridonosi oblikovanju politika, surađuje s vladama u provedbi javnih politika, pruža društvenu podršku, podršku zajednici i usluge, podiže svijest o važnim društvenim pitanjima te zastupa različite skupine u ranjivim situacijama."

Europska komisija usvojila je krajem 2025. Strategiju EU-a za civilno društvo, time je donesen prvi sveobuhvatni okvir politika EU usmjerenih na ulogu i okruženje u kojem djeluju organizacije civilnog društva.

Strategija obuhvaća tri šira cilja:

¹<https://fra.europa.eu/en/news/2026/rising-pressure-civic-space-threatens-european-democracy>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025DC0790>

- jačanje sudjelovanja u oblikovanju politika,
- osiguravanje poticajnog okruženja,
- poboljšanje pristupa održivom financiranju.

Na taj način Strategija izričito povezuje funkcioniranje prostora za djelovanje civilnog društva s okvirom temeljnih vrijednosti Unije, uključujući članak 2. Ugovora o Europskoj uniji i Povelju o temeljnim pravima.

Premda je razvijen neovisno o toj Strategiji, pristup praćenju primijenjen u projektu PROSECO obuhvaća iste dimenzije koje Strategija ističe. Analizom pet ključnih područja projekt pruža empirijski potvrđen i utemeljen uvid u to kako se potičuće okruženje za djelovanje civilnog društva odražava u praksi. Uspoređeni nalazi iz obrađenih nacionalnih izvješća o praćenju daju bolje razumijevanje kako načela iz Strategije EU za civilno društvo i koreliraju s razvojem događaja koji su uočeni i opisani na nacionalnim razinama u državama koje razmatramo u ovom izvještaju.

U okviru procjene provedene u projektu, sudjelovanje je bilo najslabije ocijenjena dimenzija u svim praćenim područjima. To upućuje na trajne nedostatke u načinu na koji se civilno društvo uključuje u oblikovanje politika diljem regije. U tom kontekstu Strategija EU-a za civilno društvo dodatno razrađuje deset vodećih načela za dijalog s civilnim društvom, pretvarajući svoje šire obveze u konkretne standarde za smisleno sudjelovanje civilnog društva. **Ta načela definiraju ključne uvjete za učinkovito i uključivo sudjelovanje civilnog društva:**

10 vodećih načela za dijalog s civilnim društvom

(prema Strategiji EU-a za civilno društvo, skraćeno)

1. **Partnerstvo:** civilno društvo treba biti uključeno kao ravnopravan partner u oblikovanje dnevnih redova, prioriteta i ishoda.
2. **Cjelovitost:** sudjelovanje treba obuhvatiti sve faze oblikovanja politika.
3. **Predvidljivost i redovitost:** dijalog treba biti strukturiran i redovit te treba omogućiti dovoljno vremena za davanje doprinosa.
4. **Transparentnost:** potrebno je osigurati jasne informacije o procesima, rokovima i kriterijima, uključujući pristup relevantnim dokumentima.
5. **Zastupljenost:** sudionike treba birati na temelju neovisnosti, legitimnosti, stručnosti i poštivanja vrijednosti EU-a.
6. **Uključivost:** dijalog treba obuhvatiti raznolik raspon organizacija, uključujući nedovoljno zastupljene i marginalizirane skupine.
7. **Pristupačnost:** procesi trebaju ukloniti prepreke i omogućiti puno sudjelovanje, online i uživo.
8. **Odgovornost:** povratne informacije trebaju pokazati kako su doprinosi utjecali na ishode politika.
9. **Osiguravanje resursa:** financijska i logistička podrška treba omogućiti sudjelovanje, osobito akterima na lokalnoj razini.
10. **Sigurnost:** sudjelovanje treba biti zaštićeno, uključujući zaštitu podataka i povjerljivost.

3. Obrasci, pritisci i razilaženja u trendovima

U svim analiziranim zemljama prostor za djelovanje civilnog društva u 2025. godini ostao je formalno otvoren, ali u praksi sve više ograničen. Umjesto izravnih pravnih ograničenja, organizacije civilnog

društva djelovale su u okruženju oblikovanom administrativnim teretima, nestabilnim financiranjem, političkom polarizacijom i rastućim javnim osporavanjem.

Ovo poglavlje razmatra te dinamike kroz pet ključnih područja: regulatorno okruženje, financije i financiranje, sudjelovanje i savjetovanje u oblikovanju politika, siguran prostor te kapacitet i otpornost organizacija. U svim tim područjima pojavljuje se dosljedan obrazac. Pravni okviri uglavnom jamče temeljna prava, ali je njihova provedba neujednačena i sve više pod utjecajem političkih dinamika. Sudjelovanje u donošenju odluka ističe se kao najslabije područje u svim zemljama, dok financiranje ostaje strukturno nestabilno i uglavnom kratkoročno. Istodobno je civilno društvo sve izloženije neprijateljskim narativima, dezinformacijama i reputacijskim napadima, uz ograničenu institucionalnu zaštitu.

Ovi nalazi upućuju na širi pomak: **prostor za djelovanje civilnog društva manje je ograničen formalnim pravilima, a više uvjetima koji oblikuju način na koji ta pravila funkcioniraju u praksi.**

Regulatorno okruženje

Vrednovani pod-indikatori: sloboda udruživanja, jednak tretman organizacija civilnog društva od strane države, sloboda mirnog okupljanja i sloboda izražavanja.

Pravni okvir u promatranoj regiji i dalje formalno jamči temeljne slobode relevantne za civilno društvo, uključujući pravo na udruživanje, okupljanje i javno izražavanje stavova. Osnivanje organizacije općenito ostaje dostupno, osobito za udruge, iako se formalnije pravne strukture poput zaklada suočavaju s većim administrativnim preprekama.

Ključni izazov u cijeloj regiji nije izostanak formalnih prava nego sve veći jaz između pravnog okvira i njegove provedbe u praksi. Dok Slovenija relativno zadržava proceduralnu stabilnost, u drugim zemljama situacija se brzo pogoršava. Češka se u vrijeme finalizacije nacionalnog izvješća (jesen 2025.) činila stabilnim okruženjem, međutim, nakon izbora u listopadu 2025. i dolaska na vlast nove desničarske populističke vlade, s početkom 2026. češko civilno društvo suočava se sa značajnim i sustavnim pritiscima, što je bitno promijenilo prethodno vrednovane uvjete. U Slovačkoj i Hrvatskoj organizacije se suočavaju s dugotrajnim političkim propitivanjem i pritiskom, stigmatizirajućom retorikom te selektivnim administrativnim postupanjem, što obeshrabruje građanski angažman.

Sloboda okupljanja uglavnom se poštuje, a prosvjedi i javna okupljanja održavaju se bez sustavnih zabrana. Međutim, administrativni zahtjevi i policijske prakse počeli su stvarati neujednačene uvjete za politički osjetljiva pitanja. Taj je trend najuočljiviji u Hrvatskoj, a povremeno i u Sloveniji, gdje su pojedine policijske prakse doživljene kao zastrašivanje ili kao nerazmjerno restriktivne.

Sličan obrazac 'meke erozije' vidljiv je i kod slobode izražavanja. Iako pravna zaštita ostaje na snazi, akteri civilnog društva i novinari suočavaju se s rastućim neizravnim pritiscima. To uključuje porast SLAPP tužbi, odnosno strateških tužbi protiv sudjelovanja javnosti, tužbi za klevetu i agresivne političke retorike, osobito u Hrvatskoj i Slovačkoj. S druge strane, Slovenija je početkom 2026. poduzela pozitivne korake jačanjem zaštite zviždača i uvođenjem anti-SLAPP mjera, iako njihovu praktičnu učinkovitost tek treba potvrditi.

Zaključak:

Iako regulatorni okviri formalno ostaju poticajni, operativno okruženje sve je više razlomljeno političkim dinamikama i administrativnim pritiskom. Slovačka ostaje najkritičniji izuzetak, gdje je neprijateljstvo prema sektoru postalo sustavno. To se jasno vidjelo u zakonodavnom pokušaju iz 2024. i 2025. da se organizacijama civilnog društva nametne oznaka 'strane potpore', a unatoč tome što ga je srušio Ustavni sud krajem 2025. potez je to koji je ostavio trajan zastrašujući učinak na osjećaj sigurnosti među akterima u sektoru.

Češka se početkom 2026. pojavila kao novo žarište zabrinutosti. Iako su podaci iz nacionalnog izvješća, dovršenog u studenom 2025., upućivali na stabilnost, postizborni razvoj događaja pod novom vladom pokazuje koliko se brzo prethodno procijenjen kao siguran prostor može suziti pod pritiskom restriktivnih inicijativa i političkog pritiska. U Hrvatskoj je okruženje obilježeno 'latentnom krizom' i strateškim vakuumom zbog nedonesene Nacionalne strategije za stvaranje poticajnog okruženja za djelovanje civilnog društva, dok Slovenija ostaje jedina zemlja s relativnom stabilnošću. U regiji se stoga procjena stanja proteže od proceduralne stabilnosti u Sloveniji, preko brze i iznenadne erozije u Češkoj i Hrvatskoj, do aktivnog državnog neprijateljstva u Slovačkoj gdje se pravni okvir sve više koristi kao alat političke discipline, a ne kao štit za građanska prava.

Financije i financiranje

Vrednovani pod-indikatori: *pristup domaćim i stranim sredstvima, porezni tretman, privatne donacije, javno financiranje i višegodišnja potpora*

Organizacije civilnog društva mogu formalno pristupiti financiranju iz domaćih i stranih izvora bez većih pravnih ograničenja. Ključni izazov nije sam pristup, nego stabilnost, predvidivost i struktura financiranja.

Iako Slovenija i dalje ima relativno stabilan model financiranja, druge zemlje u regiji suočavaju se s dubokim poremećajima. U vrijeme dovršavanja nacionalnog izvješća (kraje 2025. godine) Češka je imala sličnu stabilnu i raznoliku strukturu financiranja, međutim, ta se situacija brzo promijenila od početka 2026. nakon dolaska nove desničarske populističke vlade na vlast, jer je država uvela značajna proračunska smanjenja za dotacije organizacijama civilnog društva. Primjer za to je ciljano povlačenje financiranja organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom okoliša i ljudskim pravima: prema Civic Space Watchu (2026) u novom državnom proračunu su drastična smanjenja programa potpora u nekoliko ministarstava, pri čemu je otprilike trećina sredstava uklonjena iz programa obrazovanja o okolišu i za zaštitu okoliša, a vlada je najavila i prekid financiranja organizacija za ekološku pravdu optužujući ih za 'blokiranje razvoja i ulaganja'. To je mnoge organizacije prisililo da se oslone na oskudne rezerve koje se ubrzano smanjuju.³

U Slovačkoj je okruženje za financiranje postalo otvoreno neprijateljsko a Vlada je sustavno razgradila programe potpora u Ministarstvu pravosuđa i Ministarstvu kulture. Tako nastalu nestabilnost dodatno pojačavaju stalne zakonodavne prijetnje sustavu usmjeravanja 2 % plaćenog poreza, koji je ključan

³<https://civicspacewatch.eu/alert/czech-republic-civic-space-under-pressure-from-funding-cuts-and-policy-shifts-by-the-new-right-wing-government/>

izvor financiranja za slovačke organizacije civilnog društva. Riječ je o mehanizmu koji poreznim obveznicima omogućuje da dio već plaćenog poreza usmjere odabranoj organizaciji civilnog društva. Te prijetnje uključuju i pokušaje preusmjerenja dijela tih sredstava izvan civilnog društva, kako je dokumentirao ECNL.⁴ U Hrvatskoj organizacije i uvelike ovise o sredstvima EU-a, dok su domaći mehanizmi financiranja često kratkoročni, nedosljedni ili se doživljavaju kao politički uvjetovani.

Kratkoročno projektno financiranje organizacija civilnog društva ostaje dominantan model u cijeloj regiji. To potkopava održivost organizacija i pridonosi velikoj fluktuaciji osoblja. Problem je osobito izražen ondje gdje kašnjenja javnih natječaja i nepredvidivost državnih ciklusa dodjele bespovratnih sredstava, dodatno pogoršani nedavnim proračunskim revizijama diljem regije, ostavljaju mnoge organizacije civilnog društva u višemjesečnom financijskom vakuumu. Dokazi iz sektora civilnog društva upućuju na to da su administrativni i izvještajni zahtjevi dosegili prijelomnu točku održivosti, pri čemu su manje organizacije sve češće prisiljene usmjeravati više organizacijskih resursa na ispunjavanje administrativnih obveza nego li na ispunjenje zadaća vezanih za misiju organizacije.⁵

Zaključak:

Okruženje za financiranje civilnog društva pomaknulo se od 'administrativno zahtjevnog' prema 'egzistencijalno prijetećem' za mnoge aktere. Slovačka a i Češka od početka 2026. godine su najalarmantniji primjeri zemalja u kojima država aktivno koristi 'moć novčanika' kako bi ušutkala kritičke glasove i marginalizirala teme poput zaštite okoliša i ljudskih prava. U Hrvatskoj kriza ostaje obilježena zanemarivanjem i prevelikom ovisnošću o sredstvima EU-a, dok Slovenija zadržava jedino relativno poticajno okruženje. U regiji je vidljiv jasan trend: povlačenje državnog financiranja nije neutralna fiskalna mjera nego je ciljana politička strategija potkopavanja neovisnosti sektora u kojem djeluju organizacije civilnog društva.

Sudjelovanje i savjetovanje u oblikovanju javnih politika

Vrednovani pod-indikatori: *pravo na sudjelovanje, otvorenost i kvaliteta sudjelovanja te institucionalni okviri za suradnju*

Da bi sudjelovanje bilo smisleno, ono mora prijeći granicu puke razmjene informacija i prerasti u stvarno partnerstvo i sukreiranje. To zahtijeva pravodoban pristup informacijama, uključivost i transparentan postupak obrade povratnih informacija. Međutim, podaci iz nacionalnih izvješća, za godinu 2025. i razvoj događaja početkom 2026. godine, pokazuju sudjelovanje kao najniže ocijenjeno područje u svim praćenim indikatorima. Ono ostaje najkrhkiji aspekt prostora za djelovanje civilnog društva u regiji, a pomiče se iz stanja proceduralne slabosti prema aktivnoj marginalizaciji.

Nacionalna izvješća za 2025. utvrdila su da formalni mehanizmi, poput savjetodavnih tijela, postoje u svim promatranim zemljama, ali njihov utjecaj na ishode politika ostaje strukturno ograničen. U Češkoj i Hrvatskoj sudjelovanje je bilo podržano uspostavljenim okvirima, no često je ostajalo isključivo proceduralno. U Češkoj je uključivanje uvelike ovisilo o diskreciji pojedinih ministarstava jer smjernice nisu bile obvezujuće. Slično tome, u Hrvatskoj je opala politička relevantnost Savjeta za razvoj civilnoga

⁴ <https://ecnl.org/news/slovakia-civil-society-under-threat>

⁵ <https://visegradinsight.eu/strengthening-csos-for-democratic-resilience-in-central-europe/>

društva, a savjetovanja s javnosti su se često doživljavala kao formalnost radi usklađenosti s pravilima EU. Slovenija je zadržala relativno razvijen okvir, ali akteri su se suočavali s kratkim rokovima za savjetovanja. Izvješća iz Slovačke upozoravaju na sužavanje prostora i pad redovitosti uključivanja aktera iz civilnog društva u ključne zakonodavne procese.

Od početka 2026. godine se prostor za smislena savjetovanja s javnosti značajno suzio. Taj pad potaknut je agresivnim političkim narativom koji neovisne stručnjake iz OCD-a označava kao ideološki pristrane ili vođene 'skrivenim agendama'. Takvo etiketiranje služi kao izgovor za zaobilaženje standardnih zakonodavnih postupaka i svodi sudjelovanje na 'opstruktivnu formalnost' bez stvarnog stručnog dijaloga. U Slovačkoj je Ficova vlada promijenila vodstvo Ureda povjerenika, pri čemu novi povjerenik nema iskustva u radu s civilnim društvom. OCD su reagirale i izrazile nezadovoljstvo poduzetim mjerama, a izvješća Open Government Partnership⁶ i Bertelsmann Stiftung Indeks za 2026.⁷ navode da je ministar okoliša proveo najopsežnije čistke u Ficovoj vladi, kada je 50 stručnjaka zamijenjeno nekvalificiranim članovima vladajućih stranaka.

Zaključak

Već 2025. godine sudjelovanje je bilo dimenzija s najnižom ocjenom u svim praćenim područjima, unatoč tome što se općenito smatralo neiskorištenim potencijalom. Do 2026. godine prešlo je iz strukturno slabog područja u izravan cilj marginalizacije, odražavajući promišljenu političku strategiju za oslabiti neovisni nadzor. U Slovačkoj i Češkoj država koristi "moć nad procesom" – kroz ubrzane postupke i čistke osoblja – kako bi uklonila stručnu oporbu.⁸ Ovaj regionalni trend je alarmantan: ograničavanje sudjelovanja nije samo administrativna neefikasnost, već potez za narušavanje demokratske odgovornosti. Bez obvezujućih standarda sudjelovanje prestaje biti demokratski alat i postaje isprazna formalnost koja se koristi samo kada je politički povoljno.

Već 2025. sudjelovanje je bilo najslabije ocijenjena dimenzija u svim praćenim područjima i prepoznato je kao neiskorišten potencijal. Do 2026. ono se iz strukturno slabog područja pretvorilo u izravnu metu marginaliziranja, što je posljedično prepoznato kao promišljena politička strategija usmjerena na slabljenje neovisnog nadzora. U Slovačkoj i Češkoj država koristi 'moć nad procesom', kroz ubrzane postupke i kadrovske čistke kako bi uklonila 'stručnu' opoziciju. Ovaj trend je alarmantan jer ograničavanje sudjelovanja nije samo administrativna neučinkovitost, već je potez koji urušava demokratsku odgovornost izabranih na vlast. Bez obvezujućih standarda za sudjelovanje, ono prestaje biti demokratski alat i postaje isprazna formalnost koja se koristi samo kada je to politički pogodno.

Siguran prostor

Vrednovani pod-indikatori: *mehanizam ranog upozoravanja i solidarnosti, zaštita od prijetnji, uznemiravanja i nasilja*

Organizacije civilnog društva u regiji suočavaju se sa sve sofisticiranijim neizravnim pritiscima iako nema izravne represije. Oni uključuju sustavne verbalne napade, kampanje dezinformiranja i ciljano

⁶<https://www.opengovpartnership.org/documents/slovak-republic-action-plan-review-2024-2026/>

⁷<https://bti-project.org/en/reports/country-report/SVK>

⁸<https://www.greenpeace.org/czech/tiskova-zprava/23440/skrty-a-cistky-motoristu-na-mzp-nici-ochranu-prirody-a-prodrazi-domacnostem-energie/>

internetsko uznemiravanje. Ključni problem je plasiranje političkih narativa u javni prostor koji sugeriraju da bi međunarodno financiranje rada OCD moglo biti povezano s agendama koje su suprotne nacionalnim interesima tih država.

Prema nacionalnim izvješćima za 2025., situacija u Češkoj i Sloveniji je bila ocijenjena prvotno kao relativno stabilna, a to se potkrjepljivalo postojanjem solidarnosti unutar sektora i neformalnih mehanizama ranog upozoravanja. Kao područja koja zahtijevaju poboljšanje, u tim izvješćima, prepoznati su odgovori države na internetsko uznemiravanje i SLAPP tužbe. Iako je Slovenija uvela zakonodavstvo o zaštiti zviždača, praktičan pristup pravnoj pomoći ostao je neujednačen. U Češkoj je prenošenje anti-SLAPP direktive tijekom većeg dijela 2025. bilo na čekanju, što je organizacije ostavljalo potencijalno ranjivima na pravne postupke. Početkom 2026. zabilježen je određen napredak jer je vlada odobrila prijedlog zakona kojim se prenosi EU anti-SLAPP direktiva i uputila ga u parlament. Iako je to važan korak prema jačanju zaštite, njegov praktični učinak ostaje neizvjestan. U vrijeme pisanja ovog izvještaja učinkovite zaštitne mjere i dalje su ograničene, jer se organizacije i dalje suočavaju s pravnim, financijskim i reputacijskim teretima bez pristupa postupcima brzog odbacivanja tužbi.

Nasuprot relativno stabilnoj procjeni, Hrvatska i Slovačka su u izvješćima za 2025. izvijestile o težem okruženju, koje je bilo obilježeno stigmatizacijom i vezom političke retorike s korištenjem administrativnih postupaka koje provode državne institucije. Ti su se pritisci dodatno pojačali u 2026. U Slovačkoj se administrativne mjere sve češće primjenjuju na različite organizacije, uključujući dubinske financijske revizije i inspeksijske kontrole, a često su praćene i političkom retorikom o 'nacionalnim interesima' i porastom agresivnih internetskih kampanja. U Hrvatskoj ustrajnost tih izazova pokazuje da zaštita od SLAPP tužbi još nije u potpunosti funkcionalna, što dovodi do znatnog iscrpljivanja resursa aktera civilnog društva zbog dugotrajnih pravnih sporova u koje su uvučeni.

Percepcija učinkovitosti zaštitnih mehanizama diljem regije ostaje niska i na početku 2026. godine, jer su pravna zaštita mnogim organizacijama nije lako dostupna, a neformalne mreže solidarnosti ne mogu u potpunosti zamijeniti nedostatnu institucionaliziranu državnu zaštitu aktera u liberalnoj demokraciji.⁹

Zaključak

Siguran prostor za civilno društvo u regiji pokazuje različite uvjete 2025. godine. Češka i Slovenija su imale u toj godini koristi od relativno stabilnih okruženja, poduprtih solidarnošću unutar sektora i neformalnim mehanizmima ranog upozoravanja, dok su se Hrvatska i Slovačka već suočavale s izraženijim pritiscima, uključujući stigmatizaciju i politički motivirani inspeksijski nadzor. Istodobno su u svim zemljama bile vidljive praznine u zaštiti, osobito u odgovoru na internetsko uznemiravanje i SLAPP tužbe.

U 2026. ovo je okruženje postalo je ograničenije, uz pojačane neizravne pritiske i neprijateljske političke narative, kampanje dezinformiranja, administrativnu opresiju u vidu politički motiviranih inspeksijskih nadzora diljem regije. Zbog toga su se mnoge organizacije civilnog društva usmjerile na održavanje operativnog kontinuiteta, a to je zahtijevalo veća ulaganja u pravnu obranu i kriznu

⁹<https://www.amnesty.eu/news/submission-to-the-consultation-on-the-eu-civil-society-strategy-2026-2030/>

komunikaciju. Bez snažnijih institucionalnih zaštitnih mehanizama aktera u sektoru, postoji rizik da se ovo restriktivnije okruženje učvrsti kao norma u promatranim državama.

Kapacitet i otpornost organizacija

Vrednovani pod-indikatori: *kapacitet za sudjelovanja u javnoj raspravi, partnerstva, mobilizacija javnosti i medija te pristup pravnoj pomoći*

Dugoročna otpornost civilnog društva u regiji ostaje krhka. Iako organizacije pokazuju snažnu sposobnost prilagodbe pod pritiskom, njihovu održivost ugrožavaju politički napadi, dezinformacije i strukturna ograničenja. Kapacitet za sudjelovanje u javnoj raspravi i učinkovito zagovaranje neujednačen je: veće organizacije imaju koristi od profesionalne komunikacije i pristupa medijima, dok su manji ili volonterski akteri ograničeni u vidljivosti i sposobnosti suprotstavljanja kampanjama blaćenja. Organizacije koje rade na polarizirajućim temama, poput ljudskih prava ili migracija, suočavaju se s dodatnim preprekama, uključujući nepovjerenje javnosti i omalovažavajuće narative koji slabe njihove mobilizacijske napore.

Nacionalna izvješća iz 2025. pokazala su sličan obrazac u Češkoj i Sloveniji, gdje su relativno snažni unutarnji kapaciteti postojali usporedno sa značajnim strukturnim ograničenjima. U Češkoj su organizacije imale koristi od funkcionalnih mreža i solidnih zagovaračkih vještina, ali im je kritično nedostajala stabilna dugoročna podrška, uključujući pristup pristupačnoj specijaliziranoj pravnoj pomoći i resurse za stratešku komunikaciju. Slovenija je pokazala snažnu solidarnost unutar sektora, ali i nisku medijsku vidljivost te teškoće u dopiranju do šire javnosti izvan glavnog grada. Nasuprot tome, strukturni pritisci bili su znatno izraženiji u Hrvatskoj i Slovačkoj 2025., pri čemu je hrvatski sektor trpio financijsku nesigurnost i regionalne nejednakosti koje su dovele do velike fluktuacije osoblja u manjim organizacijama. U Slovačkoj je pogoršana politička i zakonodavna klima već ograničavala dugoročno planiranje i spremnost javnih institucija na suradnju, prisiljavajući organizacije na reaktivne strategije umjesto na konceptualni razvoj.

Godina 2026. donijela je temeljnu provjeru te otpornosti i pokazala da neformalna partnerstva mogu omogućiti preživljavanje, ali ne mogu zamijeniti institucionalnu stabilnost. U Slovačkoj se otpornost 2026. pretvorila u borbu protiv 'strategije izgladnjivanja', u kojoj su OCD-i sustavno isključeni iz pristupa podacima i stručnim konzultacijama, što je dovelo do kolapsa partnerstava s državnom upravom koja su 2025. još pokazivala ostatke funkcionalnosti.¹⁰ U Češkoj je pad javne mobilizacije uzrokovan snažnom polarizacijom i vladinom retorikom nova pojava u 2026., zbog čega korporativni donatori i javnost oklijevaju javno se povezati i to ne samo s temama ljudskih prava.¹¹ Iako mreže i partnerstva i dalje imaju ključnu ulogu u održavanju sektora, u 2026. , nedovoljno su financirane i često se oslanjaju na neformalne odnose umjesto na stabilne okvire. Pristup pravnoj pomoći ostaje fragmentiran, što povećava ranjivost organizacija u trenutku kada se suočavaju s porastom SLAPP parnica.

¹⁰<https://ecnl.org/news/shrinking-freedoms-steady-erosion-civic-space-and-freedom-assembly-slovakia>

¹¹<https://civic-forum.eu/members-corner/glopolis-czech-republic-the-new-government-wants-to-change-the-%EF%AC%81nancing-of-the-cso-more-than-140-organisations-unite-to-defend-civil-society>

Zaključak

Otpornost civilnog društva u 2026. nije rezultat zdravog demokratskog okruženja, nego izraz upravljanja krizom i 'samoobrane' organizacija. Takva otpornost iz nužde ipak ima granice. U situaciji u kojoj država u Češkoj i Slovačkoj aktivno razgrađuje stručna partnerstva i ignorira SLAPP parnice, neformalne mreže solidarnosti više nisu dovoljne. Bez sustavnog pristupa pravnoj zaštiti i stabilizacije financiranja stručnih kapaciteta, postoji ozbiljan rizik da će sektor u regiji izgubiti sposobnost za neovisni javni nadzor. Početak 2026. pokazuje da dugoročna održivost prostora za djelovanje civilnog društva ne može počivati samo na volonterstvu i uvjerenju aktera koji su sustavno izloženi političkom pritisku, financijskoj likvidaciji i kampanjama dezinformiranja.

4. Trendovi i obrasci: kako promjene potiču suradnju

Dok je prethodni odjeljak dao usporedni pregled ključnih pokazatelja po zemljama, detaljniji pogled na nacionalne kontekste otkriva dinamiku koja stoji iza tih trendova. Događaji zabilježeni nakon finalizacije nacionalnih izvješća dodatno pokazuju koliko se brzo uvjeti mogu promijeniti i zašto su se neka početna nalaza razvila u novom smjeru.

Posebности prostora za djelovanje civilnog društva po zemljama

Češka

Parlamentarni izbori u listopadu 2025. označili su važnu prekretnicu za civilno društvo u Češkoj. Andrej Babiš i njegova stranka ANO pobijedili su na izborima i formirali koalicijsku vladu s krajnje desnom strankom SPD i desničarskom populističkom strankom Motoristé sobě, zamijenivši liberalnu vladu desnog centra Petra Fiale tijekom razdoblja praćenja obuhvaćenog projektom. Ta promjena vlade nije bila samo promjena političke orijentacije. Ona je izravno promijenila uvjete u kojima djeluju organizacije civilnog društva, a nekoliko vrlo zabrinjavajućih događaja dokumentiranih u ovom izvještaju dogodilo se upravo kao rezultat nove političke konstelacije ili kao izravan odgovor na nju.

Pristup nove vlade civilnom društvu postao je jasan već na početku njezina mandata. Vlada nije samo zadržala predizbornu retoriku, nego je nastavila javno označavati organizacije civilnog društva kao 'političke NVO-e'. Program Babišove vlade izričito predviđa uvođenje obveze da organizacije koje se bave političkom djelatnošću i primaju strano financiranje tu činjenicu transparentno objave.¹²

U ožujku 2026. procurio je nacrt prijedloga zakona, čiji su suautori bili Babišov savjetnik i nekoliko koalicijskih partnera¹³, koji je pokazao kako bi ta obveza mogla izgledati u praksi. Oblikovan prema ruskom zakonodavstvu o stranim agentima, nacrt bi obvezao OCD s bilo kakvim stranim vezama, uključujući financiranje iz EU da se registriraju u državnoj bazi podataka, objave popise zaposlenika i financijske tokove te da se u slučaju nepoštivanja suoče s kaznama do 15 milijuna čeških kruna.

¹² <https://vlada.gov.cz/cz/vlada/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-224629/>

¹³ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-po-vzoru-ruska-babisova-poradkyne-sepsala-s-rajchlem-zakon-proti-neziskovkam-301146>

Organizacije civilnog društva reagirale su brzo i koordinirano, javno osporavajući ustavne i pravne temelje nacrt, koji je na kraju povučen iz postupka. Međutim, to ne znači da je vlada odustala od svojih namjera. U vrijeme pripreme ovog izvještaja nije službeno podnesen novi formalni prijedlog, ali politička opredijeljenost koja stoji iza njega ostaje netaknuta.

Potreba za takvim zakonodavstvom je upitna. Češko civilno društvo već djeluje u jasnim okvirima transparentnosti, što pokazuje novi zakon o regulaciji lobiranja¹⁴ koji je donijela prethodna vlada Fiala i koji je na snazi od srpnja 2025. Taj zakon od organizacija koje redovito komuniciraju s političarima i javnim dužnosnicima o zakonodavnim pitanjima zahtijeva registraciju i ispunjavanje izvještajnih obveza.

Upadljiv primjer financijskog zastrašivanja dogodio se u travnju 2026., kada je vladin punomoćnik za klimatsku politiku i Zeleni dogovor Filip Turek zaprijetio da će povući bespovratna sredstva Ministarstva zaštite okoliša od Hnutí DUHA¹⁵ kao odmazdu zbog planiranog prosvjeda. Potpredsjednik vlade Petr Macinka eskalirao je retoriku nazivajući grupu "terorističkom organizacijom", što su pravni stručnjaci vidjeli kao potencijalno pravno utemeljeno.¹⁶ Iako je potpora na kraju dodijeljena putem standardne stručne evaluacije, incident je otkrio jasnu spremnost koalicijskih političara da koriste financijske sankcije kao politički pritisak, istovremeno ističući trenutačnu otpornost upravnih procesa na takvo uplitanje.

Slovačka

Slovačka je doživjela najteži sustavni pritisak među svim promatranim zemljama. Od povratka Roberta Fica na vlast 2023. godine, okruženje za organizacije civilnog društva dramatično se pogoršalo. Njegova vlada i koalicijski partneri sustavno su koristili upravne i zakonodavne alate kako bi ograničili neovisno civilno društvo¹⁷, dok su Fico i visoki dužnosnici koalicije normalizirali otvoreno neprijateljsku retoriku usmjerenu protiv OCD-a¹⁸, novinara i kritičara vlade.

Nedavne zakonodavne promjene, osobito Zakon br. 109/2025 Zb., koji je organizacijama civilnog društva nametnuo opsežne nove obveze, stvorile su znatno administrativno opterećenje i bitno utjecale na njihovu sposobnost učinkovitog djelovanja. Zakon je od OCD koji prelaze utvrđeni prag prihoda zahtijevao sastavljanje i javnu objavu detaljnih evidencija o pojedinačnim donatorima i iznosima njihovih doprinosa, podvrgnuo je organizacije koje primaju javna sredstva obvezama pristupa informacijama koje su prethodno vrijedile za javna tijela te je općenito proširio izvještajne obveze. Te su mjere zajedno imale zastrašujući učinak na spremnost donatora da podrže civilno društvo. Važno je istaknuti da je u prosincu 2025. Ustavni sud Slovačke Zakon br. 109/2025 Zb.

¹⁴<https://glopolis.org/publikace/nove-povinnosti-pro-lobbisty-prakticke-tipy-pro-nevladky-i-obcanske-inicijativy/>

¹⁵<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-turek-kvuli-demonstraci-chtel-ekologum-skrtnout-dotaci-dostanou-ji-303276>

¹⁶<https://zelenykruh.cz/vyhrozovani-ztratou-grantu-a-nalepkovani-terorismem-do-demokracie-nepatri/>

¹⁷<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-slovenska-vlada-naridila-plosne-kontroly-nevladnich-organizaci-299210>

¹⁸<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-ficovo-tazeni-proti-nevladkam-zname-to-z-normalizace-zni-z-post-bellum-247527>

proglasio u cijelosti neustavnim¹⁹, utvrdivši da zahtjevi za objavu podataka o donatorima nerazmjerno zadiru u pravo na privatnost, da odredbe o pristupu informacijama nameću nerazuman teret organizacijama privatne naravi i da se navedeni ciljevi, transparentnost i borba protiv kriminala, mogu postići manje restriktivnim sredstvima koja već postoje u slovačkom pravu. Istodobno je javna retorika usmjerena protiv organizacija koje primaju međunarodna sredstva, uključujući potporu EU, pridonijela rastućem reputacijskom pritisku.

Ti događaji odražavaju obrazac vidljiv u drugim zemljama koje doživljavaju demokratsko nazadovanje: formalni ustavni i pravni okviri ostaju nominalno netaknuti, mada je Ficova vlada pokazala jasnu spremnost da zakonodavne, administrativne i retoričke alate koristi za sustavno sužavanje prostora u kojem neovisno civilno društvo može djelovati. Unatoč tim pritiscima, civilno društvo u Slovačkoj pokazalo je značajnu otpornost. Organizacije izvještavaju o snažnijoj suradnji unutar sektora, a masovna javna mobilizacija, uključujući prosvjede diljem zemlje s desecima tisuća sudionika pokazuje da i dalje postoji sposobnost kolektivnog djelovanja i građanskog angažmana.

Slovenija

Slovenija se nalazila u kontekstu formalne otvorenosti, ali i rastuće političke i društvene polarizacije. Iako je Golobova vlada deklarativno iskazala predanost suradnji s civilnim društvom, nacionalno izvješće PROSECO Slovenija dokumentira da je ta suradnja često ostajala proceduralna, a ne sadržajna. Zahtjevi za javnim savjetovanjem prekršeni su u više od 70 % slučajeva, preporuke organizacija civilnog društva rijetko su utjecale na konačne zakonodavne odluke, a ključna područja od javnog interesa, uključujući promicanje demokracije, antikorupcijsko zagovaranje i zaštitu vladavine prava, ostala su nedovoljno financirana. Organizacije civilnog društva koje se bave migracijama, ljudskim pravima i LGBTIQ+ pitanjima bile su izložene trajnim narativima delegitimizacije iz desne oporbe i povezanih medija, dok su učinkoviti pravni lijekovi za štetu ugledu ili napade motivirane mržnjom ostali uglavnom nedostupni.

Tijekom kampanje Janša je obećao obnoviti 'slovenske vrijednosti' i prekinuti državno financiranje organizacija civilnog društva za koje tvrdi da djeluju kao političke stranke.²⁰ Na izborima je tijesno pobijedio dotadašnji premijer Golob, čiji je Pokret slobode osvojio 28,63 % glasova i 29 mjesta, ispred Janšina SDS-a s 27,95 % i 28 mjesta.²¹ Međutim, nijedan blok nije osigurao parlamentarnu većinu pa su koalicijski pregovori u vrijeme pisanja izvještaja ostali neriješeni. Što bi vlada pod Janšinim vodstvom značila za civilno društvo nije hipotetsko pitanje: mandat od 2020. do 2022. pruža konkretnu referentnu točku.²² Tijekom tog razdoblja sloboda okupljanja više je puta bila ograničena na načine koje je Ustavni sud kasnije proglasio neustavnima, a organizacije civilnog društva suočavale su se s pojačanim političkim napadima. Relevantni zakoni koji omogućuju takve mjere ostali su nepromijenjeni.

¹⁹https://www.ustavnysud.sk/en/actual-information/actuality/-/asset_publisher/B99toBHZi1uA/content/z%C3%A1kon-ktor%C3%BD-novelizuje-pr%C3%A1vnu-%C3%BApravu-mimovl%C3%A1dnych-organiz%C3%A1ci%C3%AD-je-v-rozpore-s-%C3%BAstavou

²⁰<https://www.bssnews.net/international/369313>

²¹<https://europeanwesternbalkans.com/2026/03/24/slovenias-liberal-party-edges-past-right-wing-in-tightly-contested-election/>

²²<https://freedomhouse.org/country/slovenia/freedom-world/2022>

Slovenski prostor za djelovanje civilnog društva formalno je otvoren, ali strukturno krhak. Kombinacija političke polarizacije, strukturne podfinanciranosti i slabih institucionalnih zaštita stvara uvjete u kojima se taj prostor može brzo pogoršati ako se promijeni politička dinamika. Njegova zaštita zahtijevat će proaktivno jačanje institucionalnih, finansijskih i participativnih okvira, uključujući dosljednu provedbu zakonodavstva, stabilno javno financiranje, smislene mehanizme savjetovanja i sveobuhvatnu zaštitu od govora mržnje, uznemiravanja i SLAPP parnica.

Hrvatska

Nakon parlamentarnih izbora 2024. Hrvatska je doživjela značajan pomak udesno pod vladom koalicije HDZ-a i krajnje desnog Domovinskog pokreta. To je bilo popraćeno i nacionalističkim zaokretom u javnom diskursu, militarizacijom društva, uključujući ponovno uvođenje obveznog vojnog roka, kontroverzom oko zadiranja u institucionalnu neovisnost što simbolizira imenovanje Ivana Turudića glavnim državnim odvjetnikom.²³ Politička polarizacija, dodatno pojačana masovnim nacionalističkim događajima u 2025. godini, izvršila je snažan pritisak na OCD u kulturnoj sferi i na prostor za djelovanje progresivnog civilnog društva općenito.

Organizacije za ljudska prava i organizacije koje imaju nadzornu ulogu, poput GONG-a i Centra za mirovne studije (CMS), suočavaju se sa sustavnim kampanjama diskreditacije i često ih se označava kao 'strane agente'.²⁴ Iako ti napadi ne dovode do izravnih pravnih sankcija, njihova pojavnost potiče samocenzuru i stvara značajne reputacijske rizike. Posebno zabrinjava stanje u obrazovanju, gdje lokalne vlasti blokiraju programe građanskog odgoja pod izgovorom 'političke osjetljivosti', stvarajući oblik meke cenzure koji ovisi o lokalnoj političkoj volji, a ne o pravnim jamstvima

Hrvatski slučaj pokazuje kako formalno stabilan pravni okvir može postojati usporedno s postupnim potiskivanjem pluralizma. Izostanak nacionalne strategije razvoja civilnog društva od 2016., u kombinaciji s politički motiviranim financiranjem i neprijateljskom retorikom proizvodi ono što nacionalno izvješće PROSECO Croatia opisuje kao 'latentno sužavanje prostora za djelovanje civilnog društva'. Erozijski proces nastaje formalnim pravnim zabranama već sustavnim zanemarivanjem, administrativnom inercijom i ciljanom delegitimizacijom neovisnih aktera.

5. Što djeluje u praksi: dobre prakse i omogućujući čimbenici

Unatoč rastućem pritisku, civilno društvo nastavlja se prilagođavati. Ovo poglavlje usredotočuje se na to što te odgovore čini učinkovitima i što ih limitira.

Analiza se temelji na strukturiranom mapiranju praksi otpornosti prostora za djelovanje civilnog društva Češke, Slovačke, Slovenije i Hrvatske, razvijenom kao zasebno izvješće unutar projekta. U svakoj je zemlji identificiran i procijenjen skup relevantnih praksi, a odabrani slučajevi dodatno su

²³ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/annual-rule-law-cycle/2024-rule-law-report_en

²⁴ <https://monitor.civicus.org/country/croatia/>

razvijeni u detaljne studije slučaja. Analizirani su prema zajedničkom okviru, što je omogućilo usporedbu njihova opsega po državama, utjecaja, održivosti i potencijala za prijenos.

Umjesto iznošenja izoliranih primjera, poglavlje se usredotočuje na obrasce koji se pojavljuju u različitim kontekstima: što djeluje, pod kojim uvjetima i s kakvim učinkom. Bavi se trima ključnim pitanjima: koje prakse učinkovito jačaju otpornost civilnog društva i prostor za djelovanje civilnog društva, koji se institucionalni aranžmani i modeli suradnje pokazuju najučinkovitijima te koji se pristupi mogu prenijeti ili proširiti. Nalazi su organizirani oko ponavljajućih vrsta praksi i čimbenika koji oblikuju njihovu učinkovitost, nudeći utemeljen uvid u to kako se otpornost gradila u praksi.

Ključni čimbenici koji omogućuju otpornost: mreže, financiranje i vodstvo

U analiziranim slučajevima pojavljuje se nekoliko ponavljajućih vrsta praksi kao ključni odgovori na pritiske na prostor za djelovanje civilnog društva. Središnju ulogu ima strateška komunikacija, kojom akteri civilnog društva osporavaju delegitimirajuće narative i dezinformacije, istodobno aktivno oblikuju javno razumijevanje i jačaju vlastitu legitimnost. To je usko povezano s pravnim postupcima i zagovaračkim pristupima, uključujući strateške parnice, zagovaranje politika i korištenje participativnih alata za osporavanje restriktivnih mjera i utjecanje na donošenje odluka.

Ti se napori dodatno jačaju izgradnjom koalicija i umreženim djelovanjem, što organizacijama omogućuje dijeljenje resursa, koordinaciju zagovaranja i zajedničko odgovaranje na nove prijetnje. Javna mobilizacija i građanski angažman dodatno osnažuju te strategije, dočim kampanje, prosvjedi i participativne inicijative pomažu stvaranju javnog pritiska i održavanju demokratskog sudjelovanja. Naposlijetku, te pristupe podupiru prilagodljive organizacijske prakse poput diversifikacije izvora financiranja, razvoja digitalnih alata i jačanja internih procesa, jer organizacijama omogućuju djelovanje u uvjetima neizvjesnosti.

Ključni pokretači otpornosti: mreže, financiranje i vodstvo

Izvan pojedinačnih praksi, učinkovitost strategija otpornosti ovisi o nekoliko uvjeta koji su prepoznati kao podržavajući faktori. Snažne mreže i odnosi temeljeni na povjerenju ključni su jer omogućuju brze, koordinirane odgovore i održivu uzajamnu podršku. S tim je usko povezan pristup fleksibilnom i raznolikom financiranju, što organizacijama omogućuje da nadilaze kratkoročnost u odgovaranju na izazove i ulažu u dugoročne strategije. Ipak, financijska nesigurnost ostaje veliko ograničenje.

Strateško vodstvo i kapacitet za koordinaciju dodatno jačaju otpornost, osobito ondje gdje akteri mogu povezivati organizacije, usklađivati strategije i održavati kontinuitet tijekom vremena. Istodobno, pristup komunikacijskim kanalima i javna vidljivost ključni su za oblikovanje javnog diskursa i suzbijanje dezinformacija. Konačno, međusektorska suradnja, uključujući suradnju s medijima, akademskom zajednicom i privatnim akterima, proširuje i doseg i legitimnost akcija civilnog društva.

Prenosive pouke i ograničenja otpornosti

Analiza upućuje na nekoliko prenosivih pouka u drugi kontekst. Otpornost je najučinkovitija kada je kolektivna, a ne individualna: suradnja i zajednički resursi dosljedno vode većem utjecaju i većoj održivosti. Dugoročno ulaganje u stratešku komunikaciju jednako je ključno, jer same reaktivne reakcije nisu dovoljne bez kontinuiranih napora za izgradnju javne podrške. Slično tome, pravne i institucionalne strategije učinkovitije su kada se kombiniraju s javnim angažmanom, a nisu kada se provode nedovoljno promovirane i izolirano od javnosti.

Unatoč svemu, važna ograničenja će ostati. Mnoge prakse otpornosti zahtijevaju znatne resurse i ovise o kratkoročnom financiranju, što otvara pitanje njihove održivosti. Oslanjanje na predanost pojedinaca i organizacija također može dovesti do izgaranja i dugoročno oslabiti kapacitete. Najvažniji uvid je da otpornost ne može poništiti strukturne nedostatke: sposobnost civilnog društva da izdrži pritisak u konačnici ovisi o širim političkim, institucionalnim i financijskim uvjetima.

Otpornost samo po sebi nije dovoljna

Prostor za djelovanje civilnog društva diljem regije pokazuje snažan kapacitet za otpornost, utemeljen na suradnji, strateškoj prilagodbi i djelovanju u institucionalnoj i javnoj sferi, što se odražava i u ovoj analizi i u posebnom mapiranju dobrih praksi razvijenom u okviru projekta. Međutim, ta otpornost uvelike ostaje reaktivna: odgovara na ograničavajuće okolnosti, ali ne može zamijeniti potrebu za postojanjem poticajnog okruženja. Održavanje i širenje tih praksi stoga zahtijeva ne samo sposobne i povezane organizacije nego i stabilno financiranje, poticajne institucionalne okvire i političko okruženje koje prepoznaje civilno društvo kao legitimnog i ključnog demokratskog aktera.

6. Kritični poziv na podršku, zaštitu i osnaživanje prostora djelovanja civilnog društva

Nalazi iz nacionalnih izvješća Češke, Slovačke, Slovenije i Hrvatske upućuju na određene obrasce u pet praćenih područja: regulatornom okruženju, pristupu financiranju, sudjelovanju u javnom odlučivanju, sigurnom prostoru te kapacitetu i otpornosti organizacija:

- Prostor za djelovanje civilnog društva sve se više potkopava kumulativnim pritiscima, a ne izričitim zabranama. Taj se trend očituje u **nestabilnim uvjetima financiranja**, obilježenima opterećujućom administrativnom složenosti i nedostatkom dugoročne operativne potpore, što stvara stalnu nestabilnost.
- Sustavni **izostanak čvrstih zaštitnih okvira** ostavlja civilno društvo ranjivim na pravno uznemiravanje, uključujući SLAPP tužbe, i političku stigmatizaciju, dok se njegova legitimnost otvoreno dovodi u pitanje u javnom diskursu.
- Sudjelovanje je **svedeno na formalističke postupke bez stvarnog utjecaja**. Iako mehanizmi savjetovanja postoje, sudjelovanju često nedostaje stvarno političko priznanje kao dijelu kvalitetnog donošenja odluka, učinkovite povratne informacije i transparentni rokovi. Sudjelovanje zato funkcionira više kao proceduralna nužnost nego kao stvaran alat sukreiranja.

Preporuke utemeljene na nacionalnim nalazima u kontekstu Strategije EU-a za civilno društvo

Nalazi ovog izvješća o praćenju upućuju na to da je snaga prostora za djelovanje civilnog društva u svojoj biti odraz snage same demokracije. Zaštita prostora za djelovanje civilnog društva nije samo pitanje njegova održavanja ili postupnog poboljšanja. U kontekstu četiri zemlje zahtijeva priznavanje uloge civilnog društva i građana u širem smislu, kao legitimnih i ključnih aktera u oblikovanju politika i kao temeljnih sastavnica funkcionalne demokracije. To pak zahtijeva stvarnu predanost i aktivnu potporu političkih vođa, javnih vlasti i institucija, a upravo to ostaju ključne slabosti u trenutačnoj političkoj stvarnosti promatranih država.

Strategija EU za civilno društvo definira ključne prioritete na razini EU i okvir je za vođenje dijaloga na nacionalnim razinama, a ovo izvješće se oslanja upravo na te definirane temeljne stupove: sudjelovanje, poticajno okruženje i zaštita, te održivo financiranje. U tom okviru slijede preporuke formulirane za europske institucije i nacionalne vlade u Češkoj, Slovačkoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

Praćenje stanja prostora za djelovanje civilnog društva na nacionalnoj i europskoj razini mora biti usmjereno na stvarne uvjete, ne samo na formalne obveze (de jure), nego i na načine na koji se ta pravila primjenjuju u praksi (de facto) i na to kako pravila i primjenu doživljavaju akteri civilnog društva.

SUDJELOVANJE

Integrirati deset načela sudjelovanja kao ključnog elementa demokratskih procesa na nacionalnoj razini:

Europske institucije mogle bi podržati i potaknuti nacionalne vlade u Češkoj, Slovačkoj, Sloveniji i Hrvatskoj da provedu participativne procese u skladu s deset načela sudjelovanja navedenih u Strategiji EU-a za civilno društvo.

Ta su načela univerzalna i primjenjiva na svim razinama oblikovanja i provedbe politika. Iako su formalni procesi važni, jednako je bitno, zajedno s civilnim društvom i drugim dionicima, procijeniti stvarni učinak savjetovanja.

POTICAJNO OKRUŽENJE I ZAŠTITA

Adresirati rane znakove upozorenja na restriktivne mjere usmjerene prema civilnom društvu:

Stigmatizacija i etiketiranje aktera civilnog društva od strane javnih dužnosnika ili općenito u javnom diskursu kao 'stranih agenata', 'političkih nevladinih organizacija'. Te pojave sve su češće u Češkoj, Slovačkoj, Hrvatskoj i Sloveniji i ne smije ih se normalizirati u demokratskoj raspravi. Takvi narativi često stvaraju uvjete za uvođenje posebnih mjera usmjerenih na civilno društvo.

Te mjere se često gura kroz ubrzane zakonodavne postupke, takozvane zakonodavne dodatke, uz zaobilaženje procjena regulatornog učinka, međuresornih savjetovanja, uključivanja dionika i javnih rasprava.

Od institucija EU-a očekuje se da sustavno prate te znakove upozorenja, procjenjuju njihovu usklađenost s pravom i vrijednostima EU-a te da koriste dostupne političke i pravne instrumente kako bi se tome suprotstavile u ranoj fazi i spriječile štetne razvoje događaja.

Sve četiri zemlje se suočavaju s izazovima u prenošenju anti-SLAPP direktive, što naglašava potrebu za adekvatnijim nadzorom EU-a nad učinkovitom provedbom te direktive.

FINANCIRANJE

Prostor za djelovanje civilnog društva kao sastavni dio vladavine prava i financiranja EU-a:

Vladavina prava oblikuje način na koji će EU upravljati svojim resursima u okviru sljedećeg Višegodišnjeg financijskog okvira. Sastavni je dio vladavine prava i prostor za djelovanje civilnog društva, a njegovo urušavanje treba se odraziti u uvjetovanostima za pristup sredstvima EU.

Ključni je zahtjev osigurati odgovarajuće izvore financiranja unutar Višegodišnjeg financijskog okvira i za razvoj civilnog društva, zaštitu temeljnih prava i jačanje demokratskog sudjelovanja, kako kroz programe poput AgoraEU-a tako i unutar nacionalnih okvira financiranja.

To mora biti praćeno znatnim smanjenjem administrativnih opterećenja za prijavitelje iz civilnog društva i povećanom potporom dugoročnom i temeljnom financiranju. Ulaganje u izgradnju koalicija, međusektorsku suradnju i društvenu otpornost prepoznato je kao strateški prioritet.

PREPORUKE SPECIFIČNE ZA POJEDINU ZEMLJU

Češka treba obnoviti ulogu organizacija civilnog društva kao neovisnih i kritičkih partnera, umjesto da ih prikazuje kao prepreke razvoju ili političke suparnike. To uključuje napuštanje stigmatizirajuće retorike, izbjegavanje podjele sektora i pronalaženje praktičnih načina za jačanje partnerstava i provedbu mjera navedenih u Strategiji suradnje javne uprave i nevladinih organizacija za razdoblje 2021.-2030.

Slovačka treba obnoviti poticajno okruženje za civilno društvo ukidanjem nerazmjernih administrativnih tereta, osiguravanjem transparentnog i ne diskriminirajućeg pristupa javnom financiranju, jamčenjem smislenog sudjelovanja javnosti dosljedno primjenjujući postupke savjetovanja, te smanjenjem broja ubrzanih zakonodavnih postupaka.

Slovenija treba uspostaviti i provoditi jasan i učinkovit sustav nadzora nad sudjelovanjem javnosti, osigurati dosljednu primjenu pravila o savjetovanju, uvesti metodologije uključivanja i obveze davanja povratnih informacija te izmijeniti zakonodavni okvir tako da uključi provedive posljedice (primjerice sprječavanjem daljnjeg postupanja s prijedlogom zakona) ukoliko standardi sudjelovanja nisu ispunjeni.

Hrvatska treba usvojiti dugo odgađanu Strategiju za civilno društvo kao politički okvir koji će pružiti predvidljive smjernice za razvoj civilnog društva u cjelini.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Glopolis

Češka organizacija koja već dugo podržava kohezivno i suradničko društvo. Radi na poboljšanju uvjeta za civilno društvo, povezuje organizacije civilnog društva u mreže i razvija njihova znanja i vještine za učinkovitu suradnju s javnim vlastima, poduzećima i drugim dionicima na nacionalnoj i europskoj razini. Od 2004. organizacijama pruža stručnu podršku, koordinaciju i jačanje kapaciteta.

Mreža za zaštitu demokracije

Neovisna inicijativa koja povezuje vodeće stručnjake s organizacijama civilnog društva diljem Češke i preko političkog spektra. Stručnjaci procjenjuju stanje demokracije i utvrđuju moguće prijetnje. Nevladine organizacije, tvrtke, neformalne skupine i pojedinci koji sudjeluju u inicijativi surađuju na zaštiti načela demokratske države utemeljene na vladavini prava i spremni su poduzeti koordinirane mjere kada je to potrebno.

Malý Berlín

Slovačka građanska organizacija sa sjedištem u Trnavi koja povezuje kulturu, povijest i javni angažman. Usredotočena je na istraživanje i predstavljanje povijesti grada u 20. stoljeću, istodobno stvarajući prostor za dijalog, obrazovanje i aktivnosti zajednice. Kroz izložbe, događaje i javne programe okuplja stručnjake, umjetnike i širu javnost te potiče kritičko razmišljanje i aktivno sudjelovanje u javnom životu.

Institut za mir / Mirovni institut

Slovenska organizacija civilnog društva i istraživački institut usmjeren na društvene znanosti i javnu politiku. Njezin rad obuhvaća područja kao što su ljudska prava, demokracija, jednakost, mediji i migracije. Organizacija kombinira istraživanje, zagovaranje i javni angažman kako bi promovirala uključiva i demokratska društva, istodobno pridonoseći stručnim znanjem oblikovanju politika i javnoj raspravi na nacionalnoj i europskoj razini.

CROSOL

Hrvatska platforma civilnog društva koja okuplja organizacije koje se bave međunarodnom razvojnom suradnjom, humanitarnom pomoći i globalnim obrazovanjem. Zalaže se za održivi razvoj, globalnu solidarnost i zaštitu ljudskih prava. Povezivanjem svojih članica i suradnjom s javnim institucijama jača ulogu civilnog društva u oblikovanju razvojnih politika i promiče aktivno sudjelovanje u globalnim i europskim raspravama.

